

LAKIALOITE 53/2005 vp

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Ulkomaalaislakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että se on yhdenmukainen Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön kanssa. Muutos koskee tapauksia, joissa maasta poistamista koskeva päätös on perustunut sellaiseen suojelupoliisin toiminnalliseen rekisteriin tai muuhun vastaavaan rekisteriin kirjattuun tietoon, johon henkilöllä ei ole oikeutta saada tutustua.

Ulkomaalaislakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan tällaista päätöstä koske-

vaa valitusta käsiteltäessä tuomioistuimen on pyydyttävä käsittelyn perusteeksi suojelupoliisin lausunnon ja tietosuojavaltuutetun lausunnon lisäksi myös suojelupoliisin toiminnallisen rekisterin tiedot sellaisinaan, eikä vain suojelupoliisin näistä tiedoista tekemää johtopäätöstä. Lakimuutoksen tavoite on turvata tuomioistuinten mahdollisuus punnita valtion turvallisuusetujen ja yksilön oikeuksien toteutumisen välis-
tä jännitettä itsenäisesti.

PERUSTELUT

Vähemmistövaltuutettu on 26.11.2004 antamassaan lausunnossa todennut, että Suomen lainsäädäntö ja tuomioistuinikäytäntö eivät kaikissa tapauksissa takaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 13 artiklan mukaista oikeutta tehokkaaseen oikeussuojakeinoon. Näin on tilanteissa, joissa oleskeluluvan epäämisen tai maasta poistamisen perusteena on suojelupoliisin henkilöstä antama kielteinen lausunto ja päätöksestä on valitettu hallinto-oikeuteen. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on äskettäisessä tuomiossaan *Al-Nashif v. Bulgaria* edellyttänyt, että valitustuomioistuimen päätöksentekijällä on käytettävissään myös ne tiedot, joihin henkilöstä tehty turvallisuusarvio perustuu, eikä pelkästään kansal-

lisesta turvallisuudesta vastaavan tahon niistä tekemää johtopäätöstä. (ks. KK 1033/2004 vp)

Nykyinen lainsäädäntö ei takaa sitä, että suojelupoliisin antaman lausunnon perusteena olevat rekisteritiedot arvioidaan käsiteltäessä asiaa valitustuomioistuimessa, vaan rekisteritietojen hankkiminen on tuomioistuinten omien käytäntöjen varassa. Toisin kuin monien muiden maiden lainsäädännössä, Suomessa ei ole tällaisia tapauksia koskevia erityissäännöksiä.

Henkilöllä ei ole Suomen lainsäädännön mukaan oikeutta tutustua häntä koskeviin suojelupoliisin tietojärjestelmään talletettuihin tietoihin, kun kyse on valtion turvallisuudesta, silloinkaan kun näitä tietoja käytetään perusteena

maasta poistamiseen. Tietosuojavaltautetun tehtäväksi on asetettu suojelupoliisin tietojärjestelmän lainmukaisuuden tarkastus. Tämän tarkastuksen merkitys on kuitenkin hyvin rajoitettu. Se koskee pääasiassa vain tietojen käsittelyn muodon tarkastamista. Tietosuojavaltautetun tehtäviin ei kuulu arvioida tietojen merkitystä käsiteltävässä asiassa, minkä takia tietosuojavaltautetun lausunnon pyytäminen valitusasiaa käsiteltäessä ei riitä takaamaan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 13 artiklan mukaista oikeutta tehok-

kaaseen oikeussuojakeinoon. Nykytilanteessa tuomioistuimille ei välttämättä välity kaikkea sitä aineistoa, jonka perusteella niiden tulee arvioida valtion turvallisuuteen liittyvien toimien ja yksilön perusoikeuksien toteutumisen välistä jännitettä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

ulkomaalaislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 30 päivänä huhtikuuta 2004 annettuun ulkomaalaislakiin (301/2004) uusi 193 a § seuraavasti:

193 a §

Valitus päätöksestä, joka perustuu suojelupoliisin toiminnalliseen rekisteriin

Kun valituksen kohteena on päätös, joka perustuu sellaiseen suojelupoliisin toiminnalliseen rekisteriin tai muuhun vastaavaan rekisteriin kirjattuun tietoon, johon henkilöllä ei ole oi-

keutta tutustua, hallinto-oikeuden on pyydetävä suojelupoliisia esittämään asiaa koskevat rekisteritiedot tuomioistuimelle. Lisäksi hallinto-oikeuden on pyydetävä asiassa lausunto tietosuojavaltautetulta ja suojelupoliisilta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2005.

Helsingissä 12 päivänä toukokuuta 2005

Heidi Hautala /vihr
Rosa Meriläinen /vihr
Outi Ojala /vas
Kimmo Kiljunen /sd
Tarja Cronberg /vihr
Annika Lapintie /vas
Anni Sinnemäki /vihr

Ulla Anttila /vihr
Kari Uotila /vas
Tuija Brax /vihr
Kirsi Ojansuu /vihr
Janina Andersson /vihr
Oras Tynkkynen /vihr